
CURS DE PEDAGOGIE

Conf. univ. dr. Adriana Nicu

Nivelul I

- ❑ **Introducere în pedagogie**
 - ❑ **Teoria și metodologia curriculum-ului**
 - ❑ **Teoria și metodologia instruirii**
 - ❑ **Teoria și metodologia evaluării**
-

Teoria și metodologia instruirii

- ❑ **Didactica – teoria procesului de învățământ**
 - ❑ **Principiile didactice**
 - ❑ **Metode și mijloace de învățământ**
 - ❑ **Moduri și forme de organizare ale procesului de învățământ**
 - ❑ **Proiectarea didactică**
 - ❑ **Relaționare și comunicare didactică**
-

Didactica – teoria procesului de învățământ

- ❑ Conceptul de didactică și evoluția sa istorică**
 - ❑ Procesul de învățământ – încadrare conceptuală**
 - ❑ Dimensiuni și caracteristici generale ale procesului de învățământ**
 - ❑ Specificul abordării sistemice a procesului de învățământ**
 - ❑ Relația predare – învățare - evaluare în procesul de învățământ**
-

Conceptul de didactică și evoluția sa istorică

- ❑ Etimologie - termenul didactica își are originea în limba greacă, în familia de cuvinte:
 - didaskein = a învăța
 - didaktikos = instrucție
 - didasko = învățare, învățământ
 - didaktike = arta învățării

 - ❑ Istoria didacticii reflectă evoluția concepțiilor despre învățământ și învățare, proiectate pe fondul dezvoltării doctrinelor pedagogice și a instituțiilor școlare. Ca parte a pedagogiei generale, didactica reprezintă “arta de a-i învăța pe toți toate” (J.A. Comenius, Didactica Magna, 1657).
-

Jan Amos Comenius

(1592-1670)

pedagog ceh

Didactica magna - 1657

Este creatorul primului mare sistem de educație, realizează o deschidere pentru noi concepții educative și conferă secolului al XVII-lea denumirea de „secolul didacticii”.

DIDACTICA NOASTRĂ

are drept proră și pupă¹:

să cerceteze și să găsească un mod prin care învățătorii, cu mai puțină osteneală, să învețe mai mult pe elevi, în școli să existe mai puțină dezordine, dezgust și muncă irosită, dar mai multă libertate, plăcere și progres temeinic, în comunitatea creștină să fie mai puțină beznă, confuzie și dezbinare — dar mai multă lumină, ordine, pace și liniște.

Jan Amos Comenius – Opera didactica omnia

Ilustrația de pe coperta cărții:
o clasă de elevi cu un învățător, deasupra acesteia este bolta cerească, un orologiu, câteva corăbii, apoi este reprezentată horticultura și agricultura, un atelier de pictură, arhitectură și sculptură și o tipografie, pentru că, explică autorul: „arta de a preda și a învăța să fie adusă la un asemenea grad de siguranță ca mișcarea boltei cerești, ca mecanismul ceasului, ca arta navigației, ca agricultura și horticultura, ca pictura, arhitectura, sculptura și, în fine, ca arta tipografică”.

Johann Friedrich Herbart

(1776-1841)

- considera că educația nu este posibilă fără instrucție și a studiat procesul de asimilare a cunoștințelor, atât din perspectivă didactică (predarea), cât și din perspectivă psihologică (învățarea).
- delimitează didactica de pedagogie și o consideră ca o parte a acesteia din urmă, poziție recunoscută și acceptată și în zilele noastre.

Ce este astăzi didactica?

- ❑ Știința sau teoria procesului de învățământ.
 - ❑ Știința sau teoria predării și învățării în toate formele și pe toate treptele învățământului.
 - ❑ Teoria conducerii procesului de predare-învățare sau teoria instruirii.
-

Didactica este **teorie** deoarece:

- ❑ elaborează bazele teoretice ale organizării și conducerii procesului de învățământ;
 - ❑ participă la construirea de cunoștințe, formarea de deprinderi, de conduite și competențe;
 - ❑ asigură fundamentele metodicii.
-

Didactica este **știință** deoarece:

- ❑ emite reguli privind modul de atingere a unui anumit nivel de cunoștințe și deprinderi – știință prescriptivă;
 - ❑ stabilește criterii generale și condiții necesare pentru funcționarea procesului de învățământ – știință normativă.
-

Raportul dintre didactică și metodică

- ❑ Didactica studiază procesul de învățământ în ansamblul său, pe toate treptele de școlaritate și pentru toate tipurile de școli.
 - ❑ Metodica se ocupă cu problemele circumscrise de logica internă a unui obiect de învățământ.
 - ❑ Didactica nu este o sumă de metodici, după cum nici metodicele nu sunt doar părți constitutive ale didacticii – relația este de complementaritate.
-

Exercițiu de reflecție

Reformulați definiția didacticii, pe baza informațiilor dobândite, ținând cont de cuvintele-cheie.

Procesul de învățământ – încadrare conceptuală

- **Definiție:** principalul subsistem al sistemului de învățământ în cadrul căruia se realizează instruirea și educarea elevilor și studenților prin intermediul activităților proiectate, organizate și dirijate de către cadrele didactice.
-

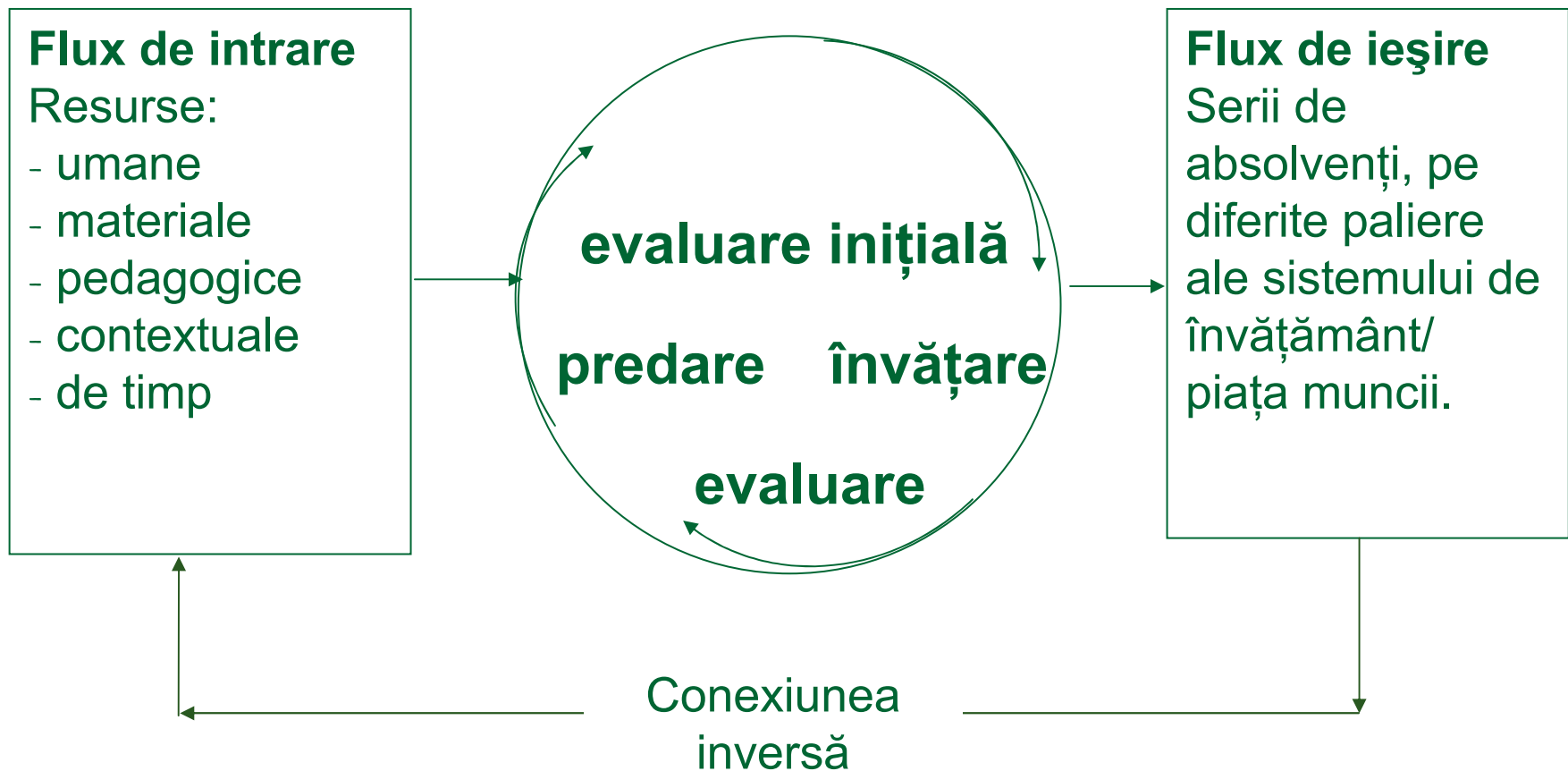
Dimensiuni ale procesului de învățământ

- ❑ Dimensiunea *funcțională* vizează finalitățile procesului de învățământ
 - ❑ Dimensiunea *structurală* se referă la organizarea sistemului de instruire, prin utilizarea resurselor.
 - ❑ Dimensiunea *operațională* face trimitere la desfășurarea activității, la strategii didactice, modalități de evaluare etc.
-

Caracteristicile generale ale procesului de învățământ

- ❑ **Interacțiunea profesor-elev**
 - ❑ **Interdependența informativ-formativ**
 - ❑ **Reglarea – autoreglarea**
-

Specificul abordării sistemice a procesului de învățământ

Exerciții reflexive

Argumentați dimensiunile procesului de învățământ prin raportare la structura curriculară rombică.

Analizați abordarea sistemică a procesului de învățământ și prezentați, din perspectiva specializării dvs., fiecare componentă.

Relația predare - învățare - evaluare

- ❑ Predarea și învățarea școlară sunt două procese corelative și coevolutive, care se află în raport de interdependență.
 - ❑ Ambele procese sunt precedate de evaluarea inițială, se desfășoară concomitent cu evaluarea formativă (continuă) și sunt urmate de evaluarea finală sau de bilanț.
-

Predarea

- ❑ Activitate specifică profesorului, logică, de transmitere a cunoștințelor, de organizare și conducere a învățării.
- ❑ Angajează un tip de *comunicare pedagogică specială** care implică:
 - a) **definirea conceptelor fundamentale și operaționale** incluse în programele (pre) școlare /universitare;
 - b) **expunerea conținutului** (cunoștințe, deprinderi, strategii) în mod articulat și coerent, în cadrul unei teorii științifice;
 - c) **explicarea conținutului** prin diferite corelații și aplicații.

*<http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/pagina2.asp?id=cap18>

Predarea eficientă

presupune următoarele operații complementare:

- ❑ **operația de definire** - introducerea conceptelor în actul predării, concretizarea acestora prin descrierea unor obiecte, persoane, situații și simbolizarea lor prin cuvinte, semne, mișcări;
 - ❑ **operația de expunere** - enunțarea noțiunilor, compararea și clasificarea acestora, prin demonstrații, compuneri, substituiri, argumentare, exprimarea opiniilor celor educați (elevi, studenți);
 - ❑ **operația de explicare** - ordonarea cauzală consecutivă, procedurală, normativă, teleologică a cunoștințelor transmise la nivel de comunicare pedagogică.
-

Noi roluri ale profesorului

- ❑ **MODEL** - oferă elevului reperele necesare pentru atingerea obiectivelor propuse.
 - ❑ **PRIETEN** - elevul poate apela atunci când are nevoie de sprijin, ascultare și ajutor.
 - ❑ **CĂLĂUZĂ** - prezintă elevului alternative și soluții optime pentru atingerea unui obiectiv.
 - ❑ **CONSILIER** - ascultă, parafrazează, empatizează, îndrumă elevul.
 - ❑ **EXPERT** - oferă imaginea standardelor de cunoaștere și acțiune.
 - ❑ **SUSȚINĂTOR** - sprijin pentru depășirea dificultăților întâmpinate în învățare.
 - ❑ **FACILITATOR** - mediază accesul copilului la cunoaștere.
-

Stiluri de predare

după atitudine față de nou

- **stiluri creative** – flexibilitate, disponibilitate pentru a încerca noi practici sau idei;
- **stiluri rutiniere** - înclinație spre convențional, atitudini refractare în raport cu schimbarea.

după modalitatea de conducere

- **stilul democratic** - încurajarea libertății de gândire, relații de colaborare cu elevii;
- **stilul autoritar** - autoritate impusă, atitudine distantă față de elevi;
- **stilul laissez-faire** - permisivitate totală, relații neutre cu elevii, fără implicare afectivă.

Exerciții reflexive

Pe ce anume ar trebui să pună accentul un profesor care predă materia dvs pentru a realiza o predare eficientă? – raportați-vă la operațiile prezentate anterior

Dacă ați fi profesor ce stil de predare ați aborda? Argumentați răspunsul.

Învățarea

- ❑ Modificare în comportamentul unui individ, care are loc prin experiențe repetate, în interacțiunea cu mediul (Bower, Hilgard, 1974).
 - ❑ Proces care determină o schimbare de durată a comportamentului celui care învață, a modului de a gândi, simți și acționa al acestuia.
 - ❑ Procesele de învățare nu se observă nemijlocit, ci rezultă din compararea manifestărilor succesive ale celui care învață.
-

Teorii ale învățării

- ❑ **Teorii de tip asociaționist-behaviorist** (stimul-răspuns) - învățare comportamentală (externă).
 - ❑ **Teorii cognitiviste** - interiorizarea acțiunilor externe și formarea operațiilor intelectuale; procesarea informațiilor.
 - ❑ **Teorii constructiviste** - construcția operațiilor mintale în interacțiune cu mediul; accentul este pus pe activitatea elevului, profesorul are rol de mediator și facilitator în învățare.
-

Din perspectivă didactică învățarea este studiată într-o triplă ipostază:

- Proces** - succesiune de operații, acțiuni, stări și evenimente interne, transformări ce intervin în structurile de cunoștințe, în operațiile mintale, în modul de reflectare a realității și de comportare a elevului.
 - Prodos** - efecte materializate ale schimbărilor cantitative și calitative, relativ permanente și stabile, exprimate în termeni de cunoștințe, noțiuni, deprinderi, priceperi, comportamente.
 - Condiționare** - internă, prin factori biologici și psihici, și externă, prin factori de mediu, proximali și distali.
-

Exercițiu reflexiv

Exemplificați
factorii interni
și externi care
influențează
învățarea:

Factori interni

biologici	psihici
-	-
-	-
-	-
-	-

Factori externi

proximali	distali
-	-
-	-
-	-
-	-

Stilul de învățare

- Reprezintă modalitatea preferată de receptare, prelucrare, stocare și reactualizare a informației și se formează prin educație.
 - Diferențiem stiluri de învățare,
 - După componenta genetică implicată există patru stiluri de învățare principale: auditiv, vizual, tactil și kinestezic.
 - După emisfera cerebrală activată predominant în învățare se diferențiază două stiluri cognitive: stilul global (dominanță dreaptă) și stilul analitic sau secvențial (dominanță stângă).
-

Stilul de învățare	Caracteristici ale comportamentului de învățare
Stilul auditiv	<ul style="list-style-type: none">■ învață din explicațiile profesorului;■ verbalizează acțiunea întreprinsă pentru a învăța;■ este eficient în discuțiile de grup.
Stilul vizual	<ul style="list-style-type: none">■ este important să vadă textul scris;■ învață pe bază de ilustrații, hărți, imagini, diagrame;■ recitirea/rescrierea materialului sunt metodele de fixare.
Stilul tactil	<ul style="list-style-type: none">■ are nevoie să se implice fizic în activitatea de învățare;■ se exprimă folosind mișcarea mâinilor și comunicarea nonverbală.
Stilul kinestezic	<ul style="list-style-type: none">■ învață din situațiile în care poate să experimenteze;■ lipsa de activitate determină agitație, fiind etichetat drept copil tulburări de comportament.

Stilul cognitiv	Strategia de învățare utilizată
Stilul global	<ul style="list-style-type: none">■ viziune de ansamblu asupra textului;■ identificarea ideilor principale, a cuvintelor-cheie și a rezumatului care oferă perspectiva de ansamblu.
Stilul analitic	<ul style="list-style-type: none">■ împărțirea textului în părți componente, prezentate pas cu pas și în ordine logică;■ utilizarea sublinierii și a fragmentării textului;■ fixarea unor idei pe măsura citirii textului și refacerea la urmă a întregii structuri.

Emisfera stângă

- ❑ este responsabilă de ceea ce spunem, de limbaj, de cuvânt, de aspectul lingvistic al scrisului;
- ❑ traduce percepțiile în cuvinte, codând logic și analitic lumea reală;
- ❑ preferă detaliile pe care le abordează metodic, rațional, cauzal;
- ❑ se caracterizează prin gust pentru cuvinte, dicționare (cuvintele denumesc, numesc, descriu);
- ❑ amplifică frecvențele joase ale mesajului verbal;
- ❑ caută sensurile strâns înrudite ale cuvintelor;
- ❑ folosește propoziții, sintaxe pentru a interpreta mesajele;
- ❑ are înalte performanțe în folosirea procedeelelor gramaticale, regulilor sintactice.

Emisfera dreaptă

- ❑ este sediul înțelegerii nonverbale; conexiune minimală cu cuvinte;
- ❑ dă tonul și intonația vocii, dă stilul de manifestare personală;
- ❑ oferă ritmul, muzicalitatea, analogiile, aspectul imagistic (exprima experiența în imagini);
- ❑ abordează informația intuitiv, contextual, relațional;
- ❑ caută sensurile îndepărtate, multiple, ambigue, metaforice ale cuvintelor.
- ❑ extrage informația paralingvistică (permite identificarea vocii, melodicității, intonației), apreciind mesajul acustic și mai puțin funcția lingvistică;

Evaluarea

- ❑ Componentă esențială a procesului de învățământ, poziționată de obicei final într-o succesiune de activități didactice.
 - ❑ Vizează predominant produse ale învățării, dar tinde tot mai mult să se extindă și asupra proceselor, a condițiilor de desfășurare a activității didactice.
 - ❑ Reprezintă o înlănțuire de operații de măsurare, apreciere și decizie privind progresele elevilor în învățare.
-

Aplicație

- Elaborați un eseu cu tema: *Stilul de predare al profesorului contemporan.*
-

Criteria de redactare a eseului

- ❑ **Documentarea și organizarea materialului**
(pagina de titlu și autorul, subtitluri, referințe bibliografice etc.)
 - ❑ **Organizare și dezvoltare a ideilor** (idei principale și idei secundare, opinii personale)
 - ❑ **Relevanța exemplelor și a detaliilor prezentate în sprijinul ideilor expuse**
 - ❑ **Calitatea exprimării din punct de vedere gramatical și lexical**
-

Bibliografie minimală

- ❑ Bower, G.H., Hilgard, E.R., (1974), *Teorii ale învățării*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
 - ❑ Ionescu, M., (2000), *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
 - ❑ Ionescu, M., (2003), *Instrucție și educație - paradigme, strategii, orientări, modele*, Cluj-Napoca.
 - ❑ Stefanovič, J., (1979), *Psihologia tactului pedagogic al profesorului*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
 - ❑ Linksman, R., (1999), *Învățare rapidă*, Editura Teora, București.
-